

Hedepioner film-komponist

Fra mundharpe til fuldt orkester i Hedeselskabets jubilæumsfilm

HER i dette jubilæumsglade land kan en institution som Det danske Hedeselskab ikke liste rundt om et 100 års hjørne uden at blive genkendt, og Hedeselskabet, som hverdagsnavnet er, markerer da også fødselsdagen med trompet-skrald.

Men der er alvor bag. Festglæden rækker ud over sildemadderne og skåltalerne. Anledningen er givet til at sætte selskabet et minde, som kan klarlægge et vægtigt led i 100 års dansk udvikling for eftertiden, og det er så herligt, at vi i dag ejer hjælpemidler, som nutidsforskere misunder eftertiden. Vi har bånd, plader, billeder og vi har film.

For selvfølgelig får Hedeselskabet sin 100 års film, 100 år på 34 minutter, men i farver, det er helt i overensstemmelse med 1966.

Når kongen og fædreland samles i Viborg 29. marts for pompøst at hopte ind i selskabets 101. årgang, skal filmen rulles offentligt for første gang, og indtil da må der herske en vis spænding om, hvordan opgaven er løst. Bliver det panegyrik, hu-hej og bravo, dannebrogsslag trykket til brystet og barske tårer ned over den blomstrende museumslyng?

Filmens producent siger nej. Der står institutioner om Statens Filmcentral, Dansk Kulturfilm, Hedeselskabet og Tuborgfondet med på listen, men stemplet, det afgørende, har Hagen Hasselbalch sat. Han har skrevet filmen, instrueret den og fotograferet den sammen med Dirk Brüel. Og Hagen Hasselbalch vil holde på, at det er blevet en film uden krumspring.

Har selv brækket hede

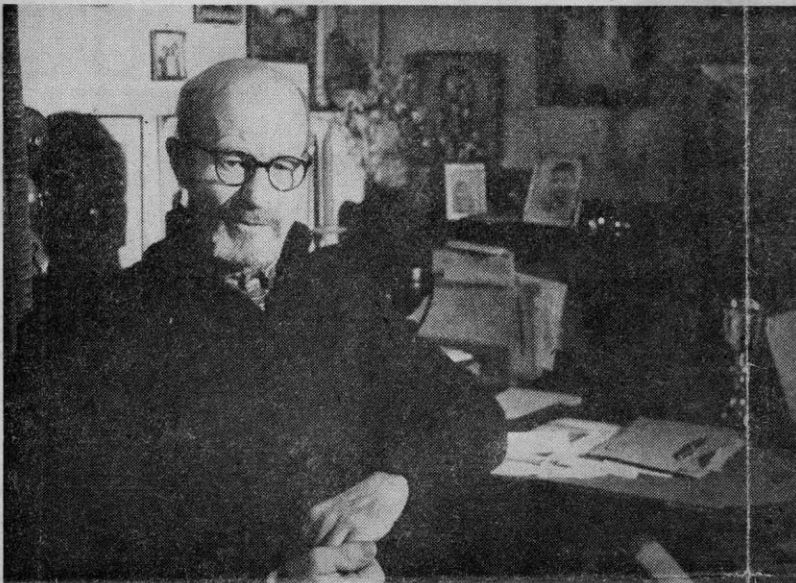
— Vi har søgt at nå helt ind på hedens væsen, siger han, og på et punkt bliver filmen i hvert fald ganske usædvanlig. Filmmusikkens komponist er selv hedepioner. Han har brækket alen og rejst en ejendom på den, og det må siges at være en ganske usædvanlig omstændighed ved filmen om Hedeselskabet.

— Jeg kender en smule til hedeopdyrkning, siger Hasselbalch videre, for min far var hedeopdyrker.

Jeg skal ikke romantisere ham og hans gerning, men i 1929 købte han en hedevejendom ved Sdr. Omme for i praksis at gennemprøve nogle teorier om hedens opdyrkning. De gik ganske enkelt ud på, at alen skulle nyttiggøres, pløjes op, findeles, forvires — og så var den et fint tilskud til jorden.

Det har glædet mig så sent som forrige sommer at se kornet på fars gård, der nu ejes af hans bestyrer fra dengang, stå højt, mens kornet på nabogården, der var bragt vandet pløvet ved gamle metoder, ikke nåede det til haserne.

— Men det er klart, at man ikke kan løse sådan en opgave med ar-

Thorvald Mikkelsen — hedens bonde har besunget heden.

tistisk muskelspilleri. Den må angribes nøgtern. For mig har det været væsentligt at få begribeliggjort det adelsskab, som i virkeligheden karakteriserer hedens pionerer.

De besad en arbejdsmoral og en menneskelig rejsning, som vel stort set er gået tabt i dag.

Jeg indleder simpelt hen filmen med en række interviews med hede-bønder, bevares, 2. eller 3. generation, men dog folk, som har været med til sliddet.

Det gælder for dem alle, at de ejer en helt usædvanlig ledighed, til det en venlighed, som er helt fortryllende, men de er jo også konger på deres selvskabte besiddelser.

De har kun sig selv at takke for, hvad de har nået.

For en filmand kom denne lutring og overlegenhed — i god forstand — helt forbløffende frem.

Ingen af dem ejer det, som hedder kamerasky. De er simpelt hen ligeglade med og overlegne over for mikrofoner og apparater. De er sig selv, højt hævet over småbekymringerne, som ellers griber folk foran et filmkamera.

Komponist uden noder

— Og musikmanden?

— Ja, det var helt vidunderligt. Der har jo været talt og skrevet om, at filmen skulle laves, og vi fik en

henvendelse fra en mand, som skrev, at han gerne ville levere musik.

Nu får filmfolk altid henvendelser, især fra unge piger, der skriver, at „jeg er 18 år og har smukke bryster, og jeg kunne godt tænke mig osv.“, men her var der ikke tale om nogen filmfan.

Vi tog ud til Thorvald Mikkelsen i Skave, „Troels“ kaldes han, han sang og spillede på mundharpe for os. Bevares, han er ingen Caruso, men han besidder en oprindelig musika-

litet og en usædvanlig sans for melodien.

Han havde siddet med sit instrument, i øvrigt uden at kende noder, og lavet musik til bl. a. Aakjær-sange, og nu kom vi så til, at han digtede sin musik på mundharpen. Den gik ind på et bånd, blev professionelt instrumenteret og er blevet til hovedparten af filmens musik.

— Men ellers, siger Hasselbalch, er filmen først og fremmest en status over Hedeselskabets virke og Hedeselskabet i dag.

Jeg var i et par år i Mexico i forbindelse med U-lands-arbejde, og det har under filmarbejdet her slået mig, at Hedeselskabets virke har været U-lands-arbejde. Danmark var U-land for 100 år siden, og hvad Hedeselskabet har gjort, kunne i mangt og meget overføres til udviklingsområderne. Det er en streng, jeg har slået på nogle steder.

Kunder skal roses, men...

— Og så er der en ting, jeg vil sige. En film som denne bliver let til en skåltale, men Hedeselskabet har været voksent nok til at afstå fra den rene hyldest.

Som kortfilm-mand har man kunder, og de skal helst roses. Det skal helst ligge i et lækkert lys.

Men her har Hedeselskabet været mere overlegent. Vi har med fra tre sider, fiskeribiologisk, naturfredningsmæssigt og vildtbiologisk, udtalelser om, hvad Hedeselskabet har gjort af fortræd, for det skal med — og ellers kan jeg kun sige, at emnet er faktisk. Jeg har måttet nærme mig det renfærdigt og i ydmyg underkastelse.

— Gør det ondt på en filmand?

— Nej. I et land som Danmark kan en filmand lave tre ting: Spillefilm, og det koster dyrt, når det går galt, dokumentarfilm, som er betillingsarbejde, og som ingen risiko rummer, og endelig kortfilm med noget, som han har på hjerte.

Hvad det sidste angår, er landet så lille, at det er der også risiko ved, men jeg har dog i de 10 år, jeg har været min egen producent, søgt også at få plads til det.

Jeg har netop tilbragt 14 dage i en grotte ud til Middelhavet. Her var skygge og kølighed, og her sled jeg med manuskripter til film, som jeg gerne vil sætte om i billeder, når jeg får råd og tid. Og noget af det lykkes nok.

O.I.